

مطبوعات نیمه اول سال ۱۳۲۵

تابستان داغ سیاسی

در تهران به نیمه رسیده

سال ۱۳۲۵ را هم شاه می خواست در سایه بماند و هم جمهوری اسلامی، و این در حالی است که ایران در این یکسال شاهد بزرگترین رویدادهای سیاسی بود. به همین دلیل ما می کوشیم اخبار مهم این دهه را (فعلا نیمسال اول) با دقت و برگرفته از کتاب "کلیات مطبوعات" که رسمی ترین مجموعه خبری ایران است که در آن زمان انتشار می یافت برگرفته و با توضیحاتی که در مقدمه آنها می نویسم توجه خوانندگان و بویژه توده ای ها را نسبت به ضرورت مطالعه آنها جلب کنیم. نه شاه دوست داشت به روی خود بیاورد و نه جمهوری اسلامی حاضر است در همان جعلیات و تحریف تاریخی که از حزب توده ایران می کند و در هر فرصتی تکرار می کند حاضر است به روی خود بیاورد که حزب توده ایران، یگانه حزب سیاسی چپ و کمونیست خاورمیانه بود که در یک کابینه ائتلافی حضور یافت. برای آنها که حزب منحل می کنند، خواه نا خواه سنگین است چنین رویدادی. همچنان که درباره حضور فراکسیون حزب توده ایران در مجلس ۱۴ حاضرند به هر قیمتی سکوت کنند.

به تیرماه رسیده ایم. حوادث شتاب گرفته است. محمدرضا شاه که ۵ سال است به جای پدر نشسته، کم کم هوای رضاخانی به سرش زده و سیاست پیشگان عمدتا انگلیسی و کم کم امریکائی در اطراف او جمع شده اند تا هدایت امور از دستشان در نرود. اشرف خواهر محمد رضا شاه خود را کمتر از برادر نمی داند و در تمام عرصه های سیاسی، حتی فعال تر از برادرش عمل می کند. ژنرال های پیر دوران رضا شاه بتدریج بازنشسته شده و از دور خارج می شوند و افسران نسبتا جوان، از شاه جوان درجه ژنرالی می گیرند و سرتیپ و سرلشکر می شوند. از جمله سرتیپ علوی، سرلشکر رزم آراء، سرتیپ بایندر و... شاه کادر نظامی خود را برای خیز بعدی و قبضه قدرت به کمک ارتش کامل می کند. نظیر همان سرگذشتی که در دوران رهبری علی خامنه ای شاهدیم. شاه سپاه یک و دو و لشکرهای نواحی ایران تقویت می کند و سر و سامان می دهد. ضربات متلاشی شدن ارتش پس از سرنگونی رضاشاه جبران می شود.

قوام السلطنه، صدر اعظمی که خود را کمتر از شاه نمی داند نیز در ارتش مهره های خود را نشانده است تا شاه همه جا را یکباره قبضه نکند. مجلس چهاردهم منحل شده و انتخابات مجلس پانزدهم در دستور است. قوام با اختیارات کامل عمل می کند و نظامی ها و سیاستمدارانی که با او و برنامه هایش سرناسازگاری دارند را برکنار و گاه زندانی و تبعید می کند. هرکس را او پس می زند، شاه و اشرف پیش می کشند و آماده می کنند برای پست های مهم سیاسی در آینده.

آذربایجان و کردستان غرق در نگرانی است. پیشه وری از تهران به تبریز بازگشته و بقیه مذاکراتش را در آنجا با نمایندگان دولت مرکزی انجام داده است. قاضی محمد رهبر حکومت خودمختار کردستان، نگران از توطئه های حکومت مرکزی و ارتش، بدنبال پیشه وری راهی تهران شده است تا با دولت مذاکره کند. دولت مطابق قرار و تفاهم با حکومت فرقه دمکرات آذربایجان در پی عملی کردن بند پذیرش فدائیان مسلح این حکومت در ژنرالمری است. ارتش سرخ از ایران خارج شده و همه نگران یورش ارتش شاهنشاهی به دو حکومت خود مختار در این دو ناحیه اند. ارتش سرخ رفته اما ناوگان جنگی انگلستان در خلیج فارس همچنان حضور دارد و نفت خوزستان را متعلق به خود می داند.

به همان اندازه که شاه ژنرال دور خود جمع می کند، قوام السلطنه که لقب حضرت اشرف را دارد، روشنفکران، ملیون را در اطراف خود جمع کرده و حتی مناسبات خود را با حزب توده ایران تقویت کرده است. برای مصون نگاه داشتن خود از گزند شاه و دربار، قوام حزب دمکرات را بنیانگذاری کرده است تا سازمانی در برابر ارتش سازمان یافته داشته باشد.

ابوالحسن ورزی (غزلسرا و ترانه سرای بعدی)، ملک الشعراى بهار، داود پیرنیا (بنیانگذار بعدی برنامه گل ها در رادیو ایران)، الهیار صالح و... در کنار قوام جای گرفته اند و صد البته در میان همه آنها نام و اعتبار ملک الشعراى بهار که وزیر فرهنگ کابینه قوام است مقوله ای دیگر است. او مبتکر برگزاری اولین کنگره نویسندگان ایران در انجمن فرهنگی ایران و شوروی می شود و خود سخنران جلسه افتتاحیه این کنگره تاریخی است. قدرت و اعتبار حزب توده ایران، علاوه بر سازمان و تشکیلات سراسری خود آن، از سه جبهه تقویت می شود: دو حکومت خود مختار در آذربایجان و کردستان و اتحادیه سراسری کارگران ایران.

بخشی از ترفند شاه و جمهوری اسلامی برای سکوت در باره حوادث سال ۱۳۲۵ را ملیونی که ملی شدن و یا ملی اعلام کردن نفت ایران را کار سترگ دکتر مصدق می دانند و لاغیر کامل می کنند. این در حالی است که ملی شدن صنعت نفت بیش و پیش از آنکه کار مصدق باشد، کار قدرت متشکل کارگران نفت جنوب ایران بود. نمونه ای از این قدرت را در همین بخش از کلیات مطبوعات نیمه اول ۱۳۲۵ می خوانید. نفت ایران با این فشار و قدرت - از پائین- ملی شد و نه چانه زنی در بالا!

شبکه های اوباش وابسته به دربار و مالکین و دست های پنهان روحانیون، مانند همیشه در کارند تا هر تظاهرات و اعتصابی را به جنجال و خشونت کشیده و جلوی ادامه آن را بگیرند. همان کاری که ۲۸ سال است در جمهوری اسلامی انجام شده است.

حال اخبار را مرور کنیم:

خبرهای تیرماه

دوشنبه سوم تیرماه- ساعت ۱۱- امروز عده ای از زن و مرد به شهرداری حمله نموده و یک قسمت از شیشه های در و پنجره عمارت شهرداری را با سنگ و آجر شکستند. از قرار معلوم این عده برای درخواست کار در جلو شهرداری اجتماع نموده بودند که در نتیجه تحریکات بعضی عناصر آشوب طلب این اقدام از ایشان سر زده بود. در جلسه ای که بعد از ظهر همین روز در شهرداری تشکیل گردید آقای وزیر جنگ اظهار داشتند که از طرف دولت مأموریت دارند از هر نوع آشوب و هرج و مرج جلوگیری نمایند و کسانی که بخواهند بنام آزادی مزاحمت برای مردم ایجاد کنند شدیداً تعقیب خواهند شد. آقایان اعضای اتحادیه کارگران که در این جلسه حضور داشتند اظهار نمودند کسانی که به شهرداری حمله و پنجره و شیشه ها را شکسته اند از اعضای اتحادیه نبوده و اشخاص متفرقه بوده اند.

نخستین کنگره نویسندگان

سه شنبه ۴ تیرماه- نخستین کنگره نویسندگان ایران ساعت شش بعد از ظهر امروز در محل انجمن روابط فرهنگی ایران و شوروی تشکیل گردید. در این انجمن آقایان اعضا و نویسندگان معرفی و بعضی از آقایان اعضاء سخنرانی هائی بعمل آوردند.

قاضی محمد در تهران

چهارشنبه پنجم تیرماه- امروز آقای قاضی محمد باتفاق آقای سعید همایون وارد تهران شدند.

تاسیس حزب دمکرات قوام السلطنه

شنبه هشتم تیرماه- شب امروز آقای نخست وزیر در برابر رادیو نطق مفصلی خطاب به ملت ایراد نموده و تاسیس حزب دمکرات ایران را به اطلاع عامه رسانیده و مرامنامه حزب را هم منتشر نمودند.

دوشنبه دهم تیرماه- از طرف اداره نگهبانی کل کشور که نام جدید ژاندارمری است، هیاتی تعیین گردید که به آذربایجان عزیمت و راجع به تعداد فدائیان مطالعات لازم را نموده و گزارشی تهیه و تقدیم نمایند تا مقدمات ضمیمه شدن فدائیان به نیروی نگهبانی که از طرف دولت به آذربایجان فرستاده خواهد شد فراهم گردد.

پنجشنبه ۱۳ تیرماه- آقای سرلشگر رزم آراء به ریاست ستاد ارتش معین و از امروز در ستاد ارتش مشغول کار شدند.

بازداشت مخالفان دولت

در جلسه هیات عمومی عالی دیوان کشور قرار بازداشت آقای تدین صادر گردید. دیوان کشور با تقاضای دادستان کل راجع به بازداشت آقای سید محمد تدین وزیر خواروبار تا ختم بازجویی موافقت نمود. همچنین آقای مورخ الدوله سپهر طبق دستور جناب آقای نخست وزیر بازداشت و به کاشان تبعید شدند.

جمعه ۱۴ تیرماه- امروز عصر از طرف آقای **ملک الشعرای بهار** وزیر فرهنگ در کاخ صاحبقرانیه مجلس جشنی برای آشنائی و ملاقات اعضای نخستین کنگره شاعران و نویسندگان ایران برپا شده بود.

یکشنبه ۱۶ تیرماه- بمناسبت اختلافاتی که بین اهالی گرمسار ایجاد و منجر به زد و خورد شده بود از طرف آقای نخست وزیر هیاتی به ریاست آقای **داود پیرنیا** معاون نخست وزیری و مدیرکل بازرسی به گرمسار اعزام گردید که به شکایات آنها رسیدگی نمایند.

بازگشت قاضی محمد

آقای قاضی محمد پس از چندین بار ملاقات با آقای نخست وزیر و آقای مظفر فیروز از طریق تبریز به مهاباد حرکت نمود.

بازداشت موقت

آقای سرهنگ زنگنه و سرهنگ نوربخش که پس از ورود به تهران در باشگاه افسران بصورت بازداشت متوقف شده بودند بر حسب امر آقای وزیر جنگ آزاد شدند.

آیت الله آقای شیخ محمد کاظم شیرازی که از علمای طراز اول نجف اشرف می باشند وارد تهران شدند.

تیمسار سرتیپ بایند به فرماندهی لشکر شرق منصوب شده و با هواپیما به سمت مشهد حرکت کردند.

تیمسار سرتیپ علوی آجودان وزارت جنگ جهت مذاکره در خصوص اجرای ماده هفت موافقت نامه برای تعیین فرماندهان نظامی در نقاط آذربایجان با هواپیما به تبریز عزیمت نمودند.

حمایت از دولت

اعلامیه ای از طرف آقایان مدیران جراید مبنی بر خدمات برجسته آقای نخست وزیر در راه اصلاح اوضاع خراب کشور صادر گردید و پشتیبانی از عملیات آقای نخست وزیر را در راه اصلاحات دیگری که وعده داده اند اعلام داشتند.

اعتصاب بزرگ کارگران نفت

صبح امروز (۲۳ تیرماه) در حدود صد هزار نفر از کارگران شرکت نفت ایران و انگلیس در شهرداری آبادان- اهواز- مسجد سلمیان و آقاجاری و دیگر مراکز نفتی اعتصاب نموده و دست از کار کشیدند و در باشگاه های اتحادیه اجتماع و درخواست نمودند:

۱- شرکت نفت ایران و انگلیس از مداخله در امور سیاسی خود داری کند و عشایر عرب را بر ضد کارگران اتحادیه برنیانگیزد.

۲- آقای مصباح فاطمی استاندار خوزستان به تهران احضار گردد.

این اعتصاب و اجتماع آرامش را در شهرهای مزبور برهم زد و آقای مصباح فاطمی برابر اختیاراتی که هیات وزیران به ایشان داده بودند فرمانداری نظامی در آن نقاط اعلام داشتند. در آبادان اعتصاب جدی تر بود و در نتیجه زدوخوردی رخ داد که جمعی مقتول و تعدادی هم زخمی شدند. تعداد مقتولین از ۱۷ تا ۴۴ و زخمی ها ۱۵۰ نفر بودند.

دوشنبه ۲۴ تیرماه- امروز هیاتی به ریاست آقای مظفر فیروز معاون سیاسی آقای نخست وزیر و عضویت آقای آرامش کفیل وارت بازرگانی و پیشه و هنر و آقای ابوالحسن ورزی بازرس مخصوص آقای نخست وزیر و آقای ثقفی مدیرکل وزارت بازرگانی و پیشه و هنر و آقای حمید رضوی رئیس اداره اطلاعات و خبرگزاری پارس و آقای فرشید مدیر روزنامه دنیای امروز به نمایندگی از طرف جراید تهران برای رسیدگی به قضایای اعتصاب کارگران شرکت نفت به اهواز عزیمت نمودند. پس از ورود هیات مزبور و رسیدگی به تقاضاها و توصیه آقای مظفر فیروز کارگران مشغول کار شدند به شرط آن که به تقاضاهای آنها رسیدگی شود.

راه توده ۱۲۶ ۱۲,۰۳,۲۰۰۷